

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อหาคุณภาพของแบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การวิจัยในชั้นเรียน
2. การเขียนรายงานการวิจัย
3. การประเมินรายงานการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในชั้นเรียน

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม (บัญชา แสนทวี , หน้า 6) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนหมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน

อุทุมพร จามรมาน (บัญชา แสนทวี , หน้า 7) กล่าวว่า การวิจัยที่เรียกว่า action research เป็นการวิจัยที่ทำโดยครู ของครู และเพื่อครู เป็นการวิจัยที่ครูค้นหาปัญหาในการเรียนการสอนออกมา และครูผู้ซึ่งต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อมาแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ผลการวิจัยคือ คำตอบที่ครูจะเป็นผู้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาของตน

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (บัญชา แสนทวี , หน้า 7) กล่าวว่า การที่เลือกใช้คำว่า การวิจัยในชั้นเรียน เพราะเป็นคำกะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดีในวงการศึกษาปัจจุบันว่าเป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยครูและโดยมากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ต่อการสอนของครูโดยตรง

จากความหมายข้างต้นสรุปว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ครูทำเพื่อมุ่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ตลอดจนนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน สังเกตผลที่เกิดขึ้น และสะท้อนความคิด ใช้เวลาในการทำวิจัยไม่นานนัก

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

สามารถแบ่งกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนออกเป็น 4 ขั้นตอนที่สำคัญคือ

1) วางแผน เป็นการกำหนดการทำงานที่ใช้ผลของการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ป้องกัน หรือพัฒนา มาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงาน เช่น ครูกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการทำวิจัยได้แล้ว ก็ทำการวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง เลือกแนวทางแก้ปัญหา รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมสำหรับการแก้ปัญหา หลังจากนั้นจึงจัดทำแผนการสอนที่มีการนำนวัตกรรมไปใช้แก้ปัญหา แล้วจึงทำการวัดและประเมินผลการใช้นวัตกรรม

2) ปฏิบัติตามแผน หลังจากทีครูจัดทำแผนการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูนำแผนที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติ ซึ่งในกรณีของครูหมายถึงการนำแผนที่ได้ในข้อ 1) ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดการเรียนการสอนที่มีการใช้นวัตกรรมที่เลือกแล้วไปแก้ปัญหาลักษณะที่จัดการเรียนการสอนนั่นเอง

3) สังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ขั้นตอนนี้ครูจะทำการสังเกตผลการปฏิบัติงานของตน พร้อมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการใช้นวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลที่ได้จากการใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหานั้นๆ

4) สะท้อนความคิด ในขั้นตอนนี้ ครูจะนำผลที่ได้จากการใช้นวัตกรรมมาแปลผล อภิปรายผล โดยให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ผลสรุปที่ได้จากขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานของครู ซึ่งครูสามารถนำผลที่ได้ไปวางแผนการปฏิบัติงานของตนได้ต่อไป

ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ ดังนั้นจึงเป็นการวิจัยที่เน้นกระบวนการและนำผลการวิจัยไปใช้จริงทันที ในทางปฏิบัติโดยมุ่งเน้นการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีความเฉพาะเจาะจง และแตกต่างไปจากการวิจัยทางการศึกษาทั่วไป ดังนี้

1. ผู้ทำวิจัย ครูผู้สอนในห้องเรียนเป็นผู้ทำวิจัยโดยครูต้องการแก้ปัญหา ปรับปรุงปัญหา ที่ครูพบด้วยกระบวนการวิจัย ด้วยตัวของครูเอง มากกว่าเป็นความคิดของผู้อื่น หรือที่เรียกว่า ครูเป็นศูนย์กลางของกระบวนการวิจัยทั้งหมด

2. ขอบเขตของการวิจัย เนื่องจากเป็นปัญหาที่ครูต้องการแก้ไข ปรับปรุง ปัญหาที่ต้องการทำการวิจัยอาจเป็นประเด็นเล็กๆ หรือใหญ่ก็ได้ แต่ผลที่ได้จะมีความหมายกับการจัดการเรียนการสอนของครูโดยตรง ทั้งนี้ครูอาจศึกษาปัญหาของผู้เรียน ตัวครูผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน หรือสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นการศึกษาเฉพาะนักเรียนคนเดียว ทั้งห้องเรียน หรือหลายห้องเรียนที่ครูรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนก็ได้

3. จุดมุ่งหมายของการวิจัย มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

4. กระบวนการวิจัย มีขั้นตอนที่ชัดเจน ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติตามแผน สังเกตผล และสะท้อนความคิด มีการเชื่อมโยงระหว่างการสะท้อนความคิดกับการปฏิบัติ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติงาน มีกระบวนการที่ดำเนินการอย่างรวดเร็ว มีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือ การวิจัยต้องดำเนินไปพร้อมๆ กับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนไม่มีความรู้สึกว่าเป็นภาระของการวิจัย

5. การนำผลวิจัยไปใช้ ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ทำวิจัย ไม่ได้นำผลการวิจัยไปใช้ในวงกว้าง หรือเป็นข้อสรุปที่ครูคนอื่นจะนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง หากครูคนอื่นต้องการนำไปใช้ ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม หรือพื้นฐานประสบการณ์ธรรมชาติของครูที่นำไปใช้นั่นเอง

การเขียนรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยเป็นเอกสารรายงานผลการดำเนินการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยทุกคนต้องจัดทำหลังจากทำวิจัยเสร็จแล้ว เพื่อรายงานผลการดำเนินการวิจัย มี 3 รูปแบบดังนี้

1. การเขียนรายงานการวิจัยแบบย่อหรือบทคัดย่อ
2. การเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุป
3. การเขียนรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์

การเขียนรายงานการวิจัยแบบย่อหรือบทคัดย่อ

การเขียนรายงานการวิจัยแบบย่อหรือบทคัดย่อนี้ เป็นการเขียนรายงานการวิจัยที่บอกเพียงชื่อเรื่อง ผู้วิจัย ชื่อที่ปรึกษา (ถ้ามี) ชื่อแหล่งทุน (ถ้ามี) วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยแบบย่อ และผลของการวิจัย โดยส่วนใหญ่การเขียนบทคัดย่อจะมีความยาวประมาณ 1-2 หน้า

การเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุป

การเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุป เป็นการเขียนรายงานที่มีความละเอียดมากกว่าแบบบทคัดย่อ มักพบการเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุปในวารสารทางวิชาการ เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ จุลสาร และจดหมายข่าว เป็นต้น

การเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุปส่วนใหญ่จะสรุปมาจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โดยจะกล่าวถึงเหตุผลและความเป็นมาของการวิจัยแบบย่อๆ วัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้คำตอบของงานวิจัย และผลการวิจัยที่ได้ ซึ่งการนำเสนอการวิจัยในรูปแบบนี้

เป็นการนำเสนอในรูปแบบที่ต้องการให้ผู้อ่านได้เข้าใจอย่างง่าย ๆ และหากผู้อ่านสนใจในรายละเอียดก็สามารถไปศึกษาเพิ่มเติมจากรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการนำรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยแบบสรุปมาเป็นการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนรูปแบบหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการเขียน ไม่ยุ่งยากเกินไป และง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยบางที่อาจเรียกการเขียนรายงานการวิจัยแบบนี้ว่า การวิจัยหน้าเดียว

การเขียนรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์

การเขียนรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์ เป็นการเขียนรายงานอย่างละเอียด โดยทั่วไปจะยึดตามหลักสากลว่า ควรประกอบด้วยหัวข้ออะไรบ้าง แต่ถ้าเป็นวิทยานิพนธ์ หรืองานการค้นคว้าอิสระ ผู้วิจัยจะต้องยึดระเบียบการเขียนของสถาบันนั้นๆ เพื่อให้การเขียนมีรูปแบบตามที่แต่ละสถาบันกำหนดไว้เป็นหลัก

ตามหลักสากลส่วนประกอบของรายงานการวิจัยแบบฉบับสมบูรณ์ มักจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนดังนี้

1. ส่วนนำ เป็นส่วนที่ให้รายละเอียดก่อนที่จะเข้าสู่ส่วนของเนื้อความ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ปกนอก เป็นส่วนแสดงรายละเอียดของชื่อเรื่องงานวิจัย ชื่อผู้วิจัย สถานที่ทำวิจัย และปีที่ทำวิจัย

1.2 ปกใน แสดงรายละเอียดเหมือนปกนอกทุกประการ

1.3 หน้าอนุมัติ (เฉพาะวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ) เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุมัติให้งานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ในหน้านี้จะมีคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ และคณะกรรมการสอบปรากฏชื่อพร้อมลายมือชื่อ

1.4 คำนำ/กิตติกรรมประกาศ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ โดยทั่วไปการเขียนคำนำ/กิตติกรรมประกาศ ผู้วิจัยควรขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัยตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย

1.5 บทคัดย่อ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ชื่อที่ปรึกษา (ถ้ามี) วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยแบบย่อ และผลของการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเขียนประมาณ 1-2 หน้า และต้องเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษประกอบกัน

1.6 สารบัญ สารบัญตาราง และสารบัญภาพประกอบ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดของหัวข้อเนื้อหา ตาราง และภาพประกอบ พร้อมกับระบุหมายเลขหน้าที่มีหัวเรื่อง ตาราง และภาพประกอบเหล่านี้ประกอบอยู่

1.7 อักษรย่อและสัญลักษณ์ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอักษรย่อและสัญลักษณ์ต่างๆที่ใช้ในการวิจัย อย่างไรก็ตามหากอักษรย่อและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัยเหล่านี้ไม่ปรากฏในส่วนบทที่ 1 (บทนำ) บทที่ 2 (เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) และบทที่ 3 (วิธีดำเนินการวิจัย) ผู้วิจัยอาจนำอักษรย่อและสัญลักษณ์ที่ช่วยในการแปลผลการวิจัยไปไว้ในบทที่ 4 ก่อนแสดงเนื้อหาผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้

2. ส่วนเนื้อหา เป็นส่วนสำคัญที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ งานวิจัยจะแบ่งเป็น 5 บทดังนี้

2.1 บทที่ 1 บทนำ

1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เป็นส่วนที่แสดงต้นตอของปัญหาในการวิจัยว่าเกิดจากอะไร มีความจำเป็นอะไรถึงต้องทำวิจัยเรื่องนี้ ผลการวิจัยจะเกิดประโยชน์กับใครบ้าง โดยนักวิจัยอาจจะเขียนจากมุมกว้างไปหามุมที่แคบลง เขียนอย่างสมเหตุสมผล ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และที่สำคัญที่สุด สิ่งที่น่ามาเขียนในความเป็นมาต้องนำมาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และต้องมีการอ้างอิงเอกสารงานวิจัยเหล่านั้น

2) วัตถุประสงค์/ความมุ่งหมายในการวิจัย เป็นส่วนที่บอกวัตถุประสงค์ว่างานวิจัยเรื่องนี้ต้องการศึกษาอะไร

3) ขอบเขตการวิจัย เป็นส่วนแสดงขอบเขตของประชากร และขอบเขตของเนื้อหาหรือตัวแปรที่เราสนใจ

4) ข้อตกลงเบื้องต้น (ถ้ามี) เป็นส่วนที่แสดงความเชื่อ แนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5) สมมติฐาน (ถ้ามี) เป็นส่วนที่แสดงว่า ก่อนลงมือปฏิบัติการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้คาดเดาคำตอบการวิจัยได้อย่างไร ถ้างานวิจัยเป็นงานเชิงเปรียบเทียบ เปรียบหาความสัมพันธ์/สาเหตุ จำเป็นที่ผู้วิจัยจะต้องกำหนดสมมติฐานไว้ล่วงหน้า แต่หากเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องใส่สมมติฐาน

6) นิยามศัพท์เฉพาะ เป็นส่วนที่แสดงการอธิบายศัพท์บางคำที่ใช้กับงานวิจัยเรื่องนี้ โดยทั่วไปจะเป็นศัพท์เฉพาะสาขาวิชาที่ผู้อื่นไม่ค่อยรู้จัก หรือเป็นศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้

7) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย เป็นส่วนที่แสดงประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยเรื่องนี้ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1) ประโยชน์ในเชิงวิชาการ คือประโยชน์ที่ได้ค้นพบจากการทำวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งสามารถรู้ได้จากวัตถุประสงค์งานวิจัย 2) ประโยชน์ในการนำไปใช้ คือ ประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องว่าจะนำผลการวิจัยไปใช้ด้านใดบ้าง

2.2 บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในเนื้อหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ส่วนใหญ่ในการเขียนจะเขียนส่วนที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีก่อน แล้วจึงตามด้วยส่วนที่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม การเขียนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หัวข้อต่างๆที่กำหนดไว้ต้องสัมพันธ์กับงานวิจัย ผู้วิจัยควรเขียนในแนวการวิเคราะห์สังเคราะห์โดยในการเขียนต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาและเขียนการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักการเขียนอ้างอิง และควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

2.3 บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นส่วนที่แสดงรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/แหล่งข้อมูล เป็นส่วนแสดงรายละเอียดว่าประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงใครบ้าง ขอบเขตถึงไหน หากมีการใช้กลุ่มตัวอย่างต้องแสดงได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มแบบใด และมีจำนวนหน่วยตัวอย่างเท่าใด และต้องพิจารณาว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้สามารถให้ข้อมูลตามตัวแปร หรือวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษาครบทั้งหมดหรือไม่

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นส่วนแสดงรายละเอียดว่ามีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกี่ชนิด แต่ละชนิดมีลักษณะอย่างไร มีวิธีการดำเนินการสร้างอย่างไร มีการหาคุณภาพและได้ผลเป็นอย่างไร แต่เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยอาจใช้วิธียืมจากงานวิจัยอื่นที่มีการสร้างและมีคุณภาพมาใช้ในการวิจัยได้ โดยอาจมีการหาคุณภาพซ้ำอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลว่า ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนอย่างไร ในแต่ละขั้นตอนใช้เครื่องมือชุดไหนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใครเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการรวบรวมข้อมูลต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาทั้งหมดด้วย

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในการทำวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยอาจแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้เป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

2.4 บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทที่ 4 จะเป็นการแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเขียนตามลำดับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล อาจนำเสนอในรูปข้อความ ข้อความกึ่งตาราง หรือตาราง หรือรูปภาพก็ได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะต้องนำเสนอผลการวิเคราะห์ไปตามความจริง การแปลผลควรแปลผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ไม่เขียนวกวนซ้ำซ้อน ต้องระมัดระวังการคัดลอกตัวเลขและการแปลความและที่สำคัญห้ามนำความคิดเห็นของผู้วิจัยเข้าไปอธิบายประกอบ

บางครั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจมีอักษรย่อและสัญลักษณ์จำนวนมาก ผู้วิจัยอาจนำเสนออักษรย่อและสัญลักษณ์ก่อนที่จะนำเข้าสู่การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้

2.5 บทที่ 5 บทสรุป

บทสรุป เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับบทสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นบทสุดท้ายในส่วนเนื้อความ รายละเอียดของบทนี้ประกอบด้วย

1) สรุปผลการวิจัย เป็นส่วนแสดงบทสรุปความสำคัญจากงานวิจัย โดยส่วนใหญ่จะแสดงวัตถุประสงค์งานวิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และผลการวิจัยที่ค้นพบ ในหัวข้อนี้จะเป็นการเขียนด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายๆ ไม่นำเสนอตัวเลขทางสถิติที่ซับซ้อน โดยถือว่าเป็นการสรุปสาระสำคัญของการทำวิจัยเรื่องนั้นจริงๆ

2) อภิปรายผล เป็นส่วนแสดงการให้เหตุผลว่าทำไมงานวิจัยจึงได้ผลเช่นนั้น ข้อค้นพบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ในการอภิปราย ผู้วิจัยควรอภิปรายผลการวิจัยโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยต่างๆ ที่ได้สรุปไว้ในบทที่ 2 ว่าผลการวิจัยมีความเหมือน ความต่างจากงานวิจัย หรือจากแนวคิดทฤษฎีของผู้อื่นที่ได้สรุปไว้ในบทที่ 2 อย่างไร ในการอภิปรายผลผู้วิจัยสามารถใช้ความคิดเห็นส่วนตัวประกอบได้

3) ข้อเสนอแนะ เป็นส่วนของการนำเสนอความคิดเห็นของผู้วิจัยให้ผู้อ่านทราบว่าเมื่อนำงานวิจัยเรื่องนี้ไปใช้ ผู้วิจัยจะมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง โดยทั่วไปข้อเสนอแนะจะแบ่งเป็น 2 หัวข้อคือ 1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3. ส่วนประกอบตอนท้าย

ส่วนประกอบตอนท้าย เป็นส่วนอ้างอิง และสนับสนุนเพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้มีความน่าเชื่อถือ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 บรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง เป็นส่วนแสดงรายชื่อสิ่งพิมพ์ สื่อต่างๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในงานวิจัยทั้งหมด การเขียนควรแยกรายชื่อหนังสือเป็นกลุ่มภาษาไทย และตามด้วยรายชื่อภาษาอังกฤษ

3.2 ภาคผนวก เป็นส่วนที่ได้รวบรวมหลักฐานต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้ประโยชน์ หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมจากส่วนเนื้อความ ตัวอย่างของเอกสารหลักฐานที่ผู้วิจัยมักจะแสดงไว้ในภาคผนวก คือ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ หนังสือราชการที่ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ แสดงข้อมูลดิบที่มีจำนวนไม่มากนัก สูตรและวิธีคำนวณ ประวัติผู้วิจัย เป็นต้น

ข้อควรคำนึงถึงการเขียนรายงานการวิจัยของครูผู้สอน (บัญชา แสนทวี , หน้า 161)

1. ถ้าเป็นรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยที่เป็นทางการ ครูต้องยึดรูปแบบของการเขียนรายงานเป็นสำคัญ
2. คำนึงถึงความเป็นเอกภาพของการเรียบเรียงเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบ ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักวิชาการให้เนื้อหา มีความสอดคล้องกันโดยตลอด
3. รายงานที่เขียนต้องมีความถูกต้อง เทียบตรงตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ครูนำมาเขียนต้องมีความเชื่อถือได้
4. ครูต้องคำนึงถึงความชัดเจนของภาษาที่ทำให้ผู้อ่านรายงานเข้าใจได้ง่าย เขียนอย่างกระชับ รัดกุม การนำเสนอข้อมูลต่างๆ ไม่ซับซ้อน ถ้ามีการนำเสนอตารางหรือกราฟควรมีคำอธิบายประกอบด้วย
5. รายงานที่เขียนต้องแสดงให้เห็นตั้งแต่เริ่มต้นศึกษาปัญหา จนกระทั่งได้คำตอบของการศึกษาที่มีความถูกต้องสมบูรณ์
6. หากมีการอ้างอิงความอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้และควรเขียนให้ถูกต้องตามวิธีการเขียนอ้างอิง

การประเมินรายงานการวิจัย

การประเมินส่วนนำของรายงานการวิจัย

ชื่อเรื่อง

1. ชื่อเรื่องสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย หรือไม่
2. ชื่อเรื่อง สั้น กระชับ ชัดเจน สื่อความหมายหรือไม่
3. ชื่อเรื่องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หรือไม่
4. งานวิจัยเรื่องนี้เป็นประเด็นใหม่ ทันสมัย ไม่ซ้ำกับคนอื่นหรือไม่
5. งานวิจัยเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สร้างองค์ความรู้ใหม่หรือไม่

บทคัดย่อ

1. บทคัดย่อมีความครอบคลุมเนื้อหา คือ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และผลการวิจัย หรือไม่

2. บทคัดย่อมีความกระชับ มุ่งนำเสนอเฉพาะประเด็นสำคัญ หรือไม่

การประเมินส่วนเนื้อหาของรายงานการวิจัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1. ประเด็นปัญหาเป็นเหตุเป็นผลและได้แสดงต้นตอของปัญหา หรือไม่
2. ประเด็นปัญหาที่กล่าวมีความจำเป็นต้องทำวิจัย หรือไม่
3. ประเด็นปัญหามีความเหมาะสมกับสาขาวิชาของผู้วิจัย หรือไม่
4. มีการใช้ภาษาสื่อต่อความเข้าใจได้เป็นอย่างดี หรือไม่

วัตถุประสงค์/ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. วัตถุประสงค์สอดคล้องกับชื่อเรื่องและปัญหาการวิจัย หรือไม่
2. วัตถุประสงค์ครอบคลุมปัญหาที่ต้องการศึกษาทั้งหมด หรือไม่
3. วัตถุประสงค์มีความชัดเจน ง่ายต่อความเข้าใจ หรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. มีการกำหนดขอบเขตของประชากรไว้ชัดเจน ครอบคลุม หรือไม่
2. มีการกำหนดขอบเขตของเนื้อหา หรือตัวแปรที่สนใจศึกษาไว้ชัดเจน ครอบคลุม หรือไม่
3. มีการกำหนดขอบเขตของเนื้อหา หรือตัวแปรที่สนใจศึกษาสอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่สนใจ หรือไม่

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อตกลงเบื้องต้นนั้น เป็นข้อตกลงที่จำเป็นสำหรับงานวิจัยเรื่องนั้น หรือไม่
2. ข้อตกลงเบื้องต้นนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ หรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย หรือไม่
2. สมมติฐานมีครบตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัย หรือไม่
3. สมมติฐานมีเหตุผลทางวิชาการที่เชื่อถือได้ หรือไม่
4. สมมติฐานสามารถทดสอบได้ หรือไม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มีการนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครบสมบูรณ์ทุกตัว หรือไม่
2. มีการนิยามศัพท์ที่ถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย หรือไม่
3. มีการนิยามศัพท์โดยใช้การอ้างอิงมาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือไม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ประโยชน์ในเชิงวิชาการสอดคล้องกับองค์ความรู้ ที่อยู่ในวัตถุประสงค์งานวิจัย หรือไม่
2. ประโยชน์ในเชิงการนำไปใช้มีความเป็นไปได้ หรือไม่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ หรือไม่

2. มีการจัดกลุ่ม จัดลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม หรือไม่
3. เอกสารในการอ้างอิงมีเพียงพอ หรือไม่
4. เอกสารในการอ้างอิงมีความทันสมัย หรือไม่
5. การเขียนมีความต่อเนื่องระหว่างเนื้อหาแต่ละเรื่อง หรือไม่
6. มีการสรุปประเด็นเนื้อหาเชื่อมโยงกับประเด็นเนื้อหา หรือไม่
7. มีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างครบถ้วน ถูกต้อง หรือไม่
8. มีการใช้แหล่งอ้างอิงปฐมภูมิมากกว่าแหล่งทุติยภูมิ หรือไม่
9. การเขียนมีการสังเคราะห์เอกสาร หรือไม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

1. มีการเลือกประชากรได้ถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน หรือไม่
2. มีการใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่พอเป็นตัวแทนของประชากรได้ หรือไม่

3. มีการใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับลักษณะของประชากรหรือไม่

4. กลุ่มตัวอย่างสามารถให้ข้อมูลตัวแปร หรือวัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษา หรือไม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือแต่ละชนิดสามารถวัดตัวแปร/วัตถุประสงค์ที่สนใจศึกษาได้อย่างครอบคลุม

2. เครื่องมือแต่ละชนิดมีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย หรือไม่
3. เครื่องมือแต่ละชนิดมีกระบวนการสร้างที่ถูกต้องตามหลักวิชา หรือไม่
4. เครื่องมือแต่ละชนิดมีความเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่าง หรือไม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. มีการรวบรวมข้อมูลครบตามวัตถุประสงค์ หรือตัวแปรที่สนใจศึกษา หรือไม่
2. มีการลำดับขั้นการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ชัดเจน หรือไม่
3. มีการรวบรวมข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เป็นเหตุเป็นผล หรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. มีการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เครื่องมืออย่างเหมาะสม ถูกต้อง หรือไม่

2. มีการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยอย่างเหมาะสมกับลักษณะข้อมูล หรือไม่

3. มีการใช้สถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานของงานวิจัยได้ถูกต้องครบถ้วน หรือไม่

4. มีการคิดคำนวณค่าสถิติต่างๆ ได้อย่างถูกต้องหรือไม่
5. หากมีการนำเสนอสูตรของสถิติที่ใช้ มีการนำเสนอสูตรถูกต้อง หรือไม่

รูปแบบและกระบวนการวิจัย

1. มีการออกแบบการวิจัยที่สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาในการวิจัย หรือไม่
2. มีการควบคุมตัวแปรเกิน และตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ เป็นอย่างดี หรือไม่
3. มีการกำหนดตัวแปรอิสระที่ชัดเจน หรือไม่
4. มีการกำหนดกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมได้อย่างเหมาะสม ชัดเจน หรือไม่

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์การแปลผลมีความชัดเจน สมเหตุสมผล หรือไม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อ หรือไม่

2. มีการเรียงลำดับเนื้อหาในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามลำดับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือไม่

3. มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์อย่างปราศจากอคติหรือไม่

4. มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะ
ข้อมูล

5. มีการแปลผลการวิเคราะห์เกินความเป็นจริงจากข้อมูลที่ปรากฏ หรือไม่

6. มีการแปลผลการวิเคราะห์โดยมุ่งเฉพาะประเด็นสำคัญ ไม่ซ้ำซ้อน หรือไม่

7. มีการระมัดระวังการคัดลอกตัวเลขทางสถิติและการแปลความ หรือไม่

8. มีการให้ความคิดเห็นของผู้วิจัยเข้าไปร่วมแปลผลด้วย หรือไม่

9. มีการอธิบายอักษรย่อ และสัญลักษณ์ประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์
เพื่อให้เข้าใจง่าย หรือไม่

สรุปผลการวิจัย

1. มีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง
เครื่องมือ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ และผลการวิจัยโดยสรุป ครบถ้วน
หรือไม่

2. มีการสรุปผลการวิจัยเฉพาะสาระสำคัญ หรือไม่

3. มีการสรุปผลการวิจัยโดยมีการนำเสนอตัวเลขทางสถิติที่ซับซ้อนมากเกินไปเกินความ
จำเป็น หรือไม่

4. มีการสรุปผลการวิจัยครบและเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัย หรือไม่

การอภิปรายผล

1. มีการตั้งประเด็นผลการวิจัยที่เป็นจุดเด่นออกมาอภิปรายได้อย่างครบถ้วน
หรือไม่

2. มีการอภิปรายผลการวิจัยทีละประเด็น หรือไม่

3. มีการอภิปรายในแต่ละประเด็นโดยใช้การอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง หรือไม่

4. มีการอภิปรายผลการวิจัยโดยเน้นการวิเคราะห์ความเหมือน ความต่างกับ
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเรื่องอื่นอย่างเป็นเหตุเป็นผล หรือไม่

5. กรณีที่มีการอภิปรายโดยใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัย ประเด็นอภิปรายได้
มีการให้เหตุผลอย่างสมเหตุสมผล ถูกต้อง หรือไม่

6. มีการเขียนให้เหตุผลด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย หรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. มีการให้ข้อเสนอแนะที่มีความสมเหตุสมผล หรือไม่
2. มีการให้ข้อเสนอแนะที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ หรือไม่
3. มีการให้ข้อเสนอแนะได้อย่างกว้างขวางครอบคลุมประเด็นสำคัญทั้งหมดหรือไม่
4. มีการนำข้อเสนอแนะซึ่งเป็นที่ยอมรับจากผลการวิจัยเรื่องนี้ หรือไม่

การประเมินส่วนประกอบตอนท้ายของรายงานการวิจัย

บรรณานุกรม

1. มีรูปแบบการพิมพ์ที่ถูกต้องและเหมือนกันทั้งหมด หรือไม่
2. มีรายละเอียด เช่น ชื่อหนังสือ ชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ ฯลฯ ครบถ้วน หรือไม่
3. มีความสอดคล้องกับเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทที่ 2 อย่างครบถ้วน ตรงกันหรือไม่

ภาคผนวก

1. รายละเอียดในภาคผนวกแต่ละเรื่องสามารถสนับสนุนความน่าเชื่อถือของงานวิจัยได้ หรือไม่
2. มีการเรียงลำดับรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวกได้อย่างเหมาะสม หรือไม่

การประเมินส่วนสำคัญอื่นๆของรายงานการวิจัย

รูปแบบการพิมพ์

1. มีรูปแบบการพิมพ์ที่เป็นสากล หรือเกณฑ์ของสถาบัน หรือไม่
2. มีการตรวจพิสูจน์อักษรอย่างดี หรือไม่

จุดเน้นในการประเมินของงานวิจัยแต่ละประเภท

งานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

1. ข้อมูลที่รวบรวมได้มาจากแหล่งปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ แหล่งใดมากกว่ากัน
2. มีการวิพากษ์วิจารณ์ข้อมูลอย่างถูกต้อง ชัดเจน หรือไม่

งานวิจัยเชิงบรรยาย

จุดเน้นอยู่ที่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

- 1.1 มีคุณภาพด้าน ความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น หรือไม่
- 1.2 มีจำนวนข้อคำถามที่จะวัดตัวแปรที่ต้องการแต่ละตัว หรือไม่

2. การสัมภาษณ์

- 2.1 ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือไม่
- 2.2 มีข้อคำถามที่มีการชักนำคำตอบ หรือไม่
- 2.3 มีการบันทึกด้วยเครื่องมือแบบไหน มีความเชื่อถือได้ หรือไม่
- 2.4 หากมีผู้ช่วยวิจัยได้มีการฝึกผู้ช่วยมาเป็นอย่างดี หรือไม่

3. การสังเกต

- 3.1 เครื่องมือมีความเชื่อถือได้ หรือไม่
- 3.2 หากมีผู้ช่วยสังเกตได้มีการฝึกผู้ช่วยมาเป็นอย่างดี หรือไม่

งานวิจัยเชิงหาความสัมพันธ์

จุดเน้นอยู่ที่ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. มีการเลือกตัวแปรอย่างระมัดระวัง หรือไม่
2. มีการบอกถึงเบื้องหลังในการเลือกตัวแปรเหล่านี้ หรือไม่
3. มีการสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านั้นอย่างสมเหตุสมผล หรือไม่

งานวิจัยกึ่งทดลองและทดลอง

จุดเน้นอยู่ที่การออกแบบการวิจัย

1. มีการใช้แบบแผนการวิจัยที่เหมาะสม หรือไม่
2. มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม หรือไม่
3. มีการควบคุมตัวแปรเกินและตัวแปรแทรกซ้อนอย่างเหมาะสม หรือไม่
4. มีการกำหนดตัวแปรอิสระที่จัดกระทำให้กับกลุ่มทดลองอย่างเหมาะสม หรือไม่
5. มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการทดลองอย่างเหมาะสม ถูกต้อง หรือไม่

การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้

ความหมายและลักษณะที่สำคัญของตัวบ่งชี้

นักวิชาการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ไว้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2537) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ไว้ว่า หมายถึง ตัวประกอบตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2541, หน้า 53) ได้อธิบายตัวบ่งชี้ทางการศึกษาว่า หมายถึง ค่าสถิติหรือ ตัวแปรที่สร้างขึ้นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานภาพ คุณภาพ

และผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และต้องแปลความหมายได้อย่างเที่ยงตรง โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายด้วย

บุญส่ง นิลแก้ว (2542, หน้า 42) ได้อธิบายถึงตัวบ่งชี้ว่าตัวบ่งชี้คือ ตัวแปรต่างๆ ซึ่งเป็นตัวที่ชี้ถึงคุณภาพของสิ่งนั้นๆ

เกียรติสุดา ศรีสุข (2545, หน้า 40) ได้อธิบายว่าตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรหรือข้อมูลต่างๆ ที่สามารถบ่งบอก หรือสะท้อนสิ่งที่ต้องการวัด ต้องการตรวจสอบหรือว่าต้องการประเมินว่ามีสถานภาพ มีการดำเนินงาน และมีผลของการดำเนินงานเป็นเช่นไร

จากความหมายของผู้ที่ได้กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรหรือค่าสถิติต่างๆ ที่สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพของสิ่งนั้นๆ ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความเข้าใจตัวบ่งชี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของตัวบ่งชี้ 5 ประการตามที่จอห์นสโตน (Johnstone, 1981, อ้างในเกียรติสุดา ศรีสุข, 2545 หน้า 42) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ทำให้เกิดข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษาอย่างกว้างๆ ทั่วๆ ไป
2. ตัวบ่งชี้ถูกสร้างมาจากตัวแปรหลายๆ ตัวที่แตกต่างกัน
3. ค่าของตัวบ่งชี้แสดงให้เห็นถึงปริมาณ
4. ตัวบ่งชี้ต้องให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลในช่วงเวลาหรือสถานที่ ณ ขณะนั้น
5. ตัวบ่งชี้คือจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทฤษฎีและตัวบ่งชี้ที่น่าเชื่อถือควรพัฒนามาจากการศึกษาวิจัยที่เป็นระบบ

ประเภทของตัวบ่งชี้

จอห์นสโตน (Johnstone, 1981 , อ้างในเกียรติสุดา ศรีสุข , 2545 หน้า 42) ได้แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1. แบ่งตามตัวแปรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างตัวบ่งชี้ได้แก่
  - 1.1. ตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวแทน
  - 1.2. ตัวบ่งชี้เดี่ยว
  - 1.3. ตัวบ่งชีรรวม
2. แบ่งตามวิธีการแปลผลค่าของตัวบ่งชี้ได้แก่
  - 2.1. ตัวบ่งชี้ที่การแปลผลแบบอิงกลุ่ม
  - 2.2. ตัวบ่งชี้ที่แปลผลแบบอิงตนเอง
  - 2.3. ตัวบ่งชี้ที่การแปลผลแบบอิงเกณฑ์

3. แบ่งตามสเกลการวัดได้แก่
  - 3.1. ตัวบ่งชี้ที่เป็นค่าสัมบูรณ์
  - 3.2. ตัวบ่งชี้ที่เป็นค่าสัมพัทธ์
4. แบ่งตามช่วงเวลาได้แก่
  - 4.1. ตัวบ่งชี้ที่แสดงค่าในช่วงเวลาหนึ่ง
  - 4.2. ตัวบ่งชี้ที่แสดงการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา
5. แบ่งตามลักษณะการวัดได้แก่
  - 5.1. ตัวบ่งชี้ที่วัดในลักษณะรวมๆ ของทุกระดับ
  - 5.2. ตัวบ่งชี้ที่แสดงลักษณะกระจาย
6. แบ่งตามตัวบ่งชี้เชิงระบบศึกษาได้แก่
  - 6.1. ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยเบื้องต้น
  - 6.2. ตัวบ่งชี้ด้านการดำเนินการ
  - 6.3. ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต

วิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้

การพัฒนาตัวบ่งชี้มีวิธีการอยู่ 3 วิธีการ คือ (Johnstone.1981, อ้างในเกียรติสุดา ศรีสุข, 2545 หน้า 43)

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงปฏิบัติการ (The pragmatic definition of an indicator) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการวัด และกำหนดน้ำหนักของความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้น โดยยึดเหตุผลของผู้วิจัยหรือผู้พัฒนาตัวบ่งชี้เป็นหลัก จากนั้นสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงทฤษฎี (The theoretical definition of an indicator) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการวัดและกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้น โดยยึดเหตุผลทางทฤษฎี จากนั้นจึงจัดลำดับความสำคัญตัวแปรเหล่านั้นเพื่อสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงประจักษ์ (The empirical definition of an indicator) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการวัด และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้นโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และจะมีการนำวิธีการทางสถิติเช่น การใช้ Factor Analysis, Cluster Analysis, Discriminate Analysis มาช่วยกำหนดน้ำหนักและจัดลำดับความสำคัญตัวแปรเหล่านั้น เพื่อสังเคราะห์ตัวแปรที่นำมาศึกษาขึ้นเป็นตัวบ่งชี้ต่อไป

ในทางปฏิบัตินั้นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงปฏิบัติการนั้นจะไม่นิยมใช้กันมากนักเนื่องจากการพัฒนาตัวบ่งชี้วิธีนี้จะเกิดความลำเอียงจากผู้พัฒนาได้มากที่สุด วิธีการที่นักวิจัยส่วนใหญ่ใช้คือ การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงทฤษฎี และอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ควบคู่กันไปคือ ในขั้นแรกอาจใช้หลักทฤษฎีมาจัดกลุ่มตัวแปร จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฤตินันท์ สมุทรทัย (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างแบบประเมินวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้แบบประเมินซึ่งประกอบด้วยประเด็นในการประเมิน 7 ประเด็นหลัก 17 ประเด็นย่อย และ 71 ตัวบ่งชี้ โดยมีคะแนนแต่ละรายการรวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์คุณภาพขั้นต่ำเท่ากับร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม เกณฑ์คุณภาพขั้นสูงเท่ากับร้อยละ 85 ของคะแนนเต็ม นอกจากนี้มีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .48 - .71 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดอยู่ระหว่าง 3.87 – 11.04

จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการประเมินงานวิจัยทางการศึกษานั้น แบบประเมินจะแบ่งการประเมินออกเป็นด้านต่างๆ ซึ่งจะรวบรวมมาจากวิธีการต่างๆ ในการดำเนินการวิจัย และพิจารณาถึงวิธีการเขียนรายงานการวิจัยประกอบเข้าด้วยกัน และจากด้านต่างๆ ที่กำหนดขึ้นก็จะนำมาสร้างรายการประเมินหรือตัวบ่งชี้เพื่อใช้ในการประเมินอีกครั้งหนึ่ง แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดหลักการประเมินรายงานการวิจัยของเกียรติสุดา ศรีสุข ที่แบ่งประเด็นของการประเมินออกเป็น 4 ด้านคือ ประเมินส่วนนำของรายงานการวิจัย ประเมินส่วนเนื้อความของรายงานการวิจัย ประเมินส่วนท้ายของรายงานการวิจัย และประเมินส่วนอื่นๆ ของรายงานการวิจัย สอดคล้องกับการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดรายการประเมิน/ตัวบ่งชี้ต่างๆ ส่วนการหาคุณภาพของแบบประเมินนั้นทำได้โดยการนำแบบประเมินไปทดลองประเมินงานวิจัยต่างๆ และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นในการประเมินค่าของผู้ใช้แบบประเมินนั้น